

Η σημασία της Κατήχησης στο Βάπτισμα

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Συνεχίζοντας τη δημοσίευση των αποσπασμάτων από τη μελέτη του ιεροδιακόνου Καισάριου (Δημήτριου) Χρόνη για την Ποιμαντική και τελετουργική προσέγγιση του μυστηρίου του Βαπτίσματος (προηγούμενη δημοσίευση:<http://www.pemptousia.gr/?p=79988>), προχωρούμε στην ανάλυση του ρόλου των βαπτισματικών Κατηχήσεων.

1.2 «Σκοπός και σημασία Κατηχήσεων για το Μυστήριο του Βαπτίσματος».

Με τον όρο «Κατήχηση», στην Εκκλησιαστική Γλώσσα εννοούμε τον «τύπο τῆς διδαχῆς»[17], που εισάγει τον υποψήφιο χριστιανό στις βασικές δογματικές θέσεις της πίστεως και που προηγείται του Βαπτίσματος. Ο Απόστολος των Εθνών Παύλος μας περιγράφει τα βασικά στοιχεία από τα οποία αυτή συνίσταται. Αυτά είναι η διδασκαλία περί μετανοίας, περί πίστεως στον Θεό, περί Βαπτίσματος, περί χειροθεσίας (περί του χρίσματος, με το οποίο ο πιστός γίνεται κοινωνός του Αγίου Πνεύματος), περί αναστάσεως των νεκρών και περί μελλούσης κρίσεως[18].

« Ὡς σκοπός τῶν Κατηχήσεων προς τους Φωτιζομένους καθορίζεται ἡ ἐκμάθησις τῶν χριστιανικῶν δογμάτων και δὴ το Σύμβολον τῆς Πίστεως, ἡ διασφάλισις τῶν Φωτιζομένων ἐκ τῶν διδασκαλιῶν τῶν ἐθνικῶν, Ἰουδαίων και αἵρετικῶν, και τέλος ἡ περιφρούρησις τῶν μελλόντων πιστῶν ἐκ τῶν μεθοδιῶν τοῦ διαβόλου. Ὡς σκοπός τῶν Μυσταγωγικῶν Κατηχήσεων καθορίζεται ἡ μύησις εἰς το νόημα τῶν χριστιανικῶν μυστηρίων.

Ἐκ τοῦ σκοποῦ καταδεικνύεται και ἡ σημασία τῶν Κατηχήσεων. Αὕτη ἐκδηλοῦται εἰς τρία τινά: 1. Εἰς το γεγονός, ὅτι παραδίδονται χριστιανικά μυστήρια. 2. Εἰς το γεγονός, ὅτι το βάπτισμα εἶναι ἀνεπανάληπτον και 3. Εἰς το γεγονός, ὅτι οὐδέν ἔργον εἶναι εὐπρόσδεκτον εἰς τον Θεόν ἄνευ ὀρθῆς πίστεως.[19]»

Ο Ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων χωρίζει τις κατηχήσεις σε δύο κατηγορίες: α) Σ' αυτές πού απευθύνονται στους Φωτιζομένους, και β) Σ' αυτές που απευθύνονται στους Νέοφω-τίστους[20].

Ὡς σκοπό των κατηχήσεων που απευθύνονται στους Φωτιζομένους, θεωρεῖ την μελέτη και την μάθηση των χριστιανικῶν δογμάτων και του Συμβόλου της Πίστεως, την δογματική διασφάλιση των Φωτιζομένων, ἐναντι των ἐθνικῶν, των αἵρετικῶν και των Ἰουδαίων, καθώς και την ετοιμότητα των πιστῶν ἐναντι στη καταπολέμηση των διαβολικῶν πειρασμῶν.

Σκοπό δε, των κατηχήσεων των γνωστων και ως «Μυσταγωγικῶν», θεωρεῖ, την μύηση στο νόημα των μυστηρίων της Εκκλησίας. Προσδίδει ἕνα βαθύτατο πνευματικό αλλά και μυσταγωγικό χαρακτήρα, ο οποίος γίνεται αντιληπτός μόνο

μέσω της εμπειρικής ζωής και πνευματικότητας της Εκκλησίας.

Από τους σκοπούς των κατηχήσεων συνάγεται και η σημασία τους. Ο Κύριλλος θεωρεί τις κατηχήσεις υψίστης σημασίας και στηρίζει την άποψή του αυτή σε τρεις κυρίως λόγους: α. Στο γεγονός ότι μέσω αυτόν παραδίδονται τα χριστιανικά μυστήρια[21]. Λέει αυτόλεξή: **«Κατηχούμενος έλέγου, έξωθεν περιηχούμενος· ακούων έλπίδα, και μη είδώς· ακούων μυστήρια, και μη νοών· ακούων γραφάς, και μη είδώς το βάθος. Ούκ έτι περιηχῆ, άλλ' ένηχῆ· το γαρ έννοικον Πνεῦμα λοιπόν οίκους θείους την διάνοιάν σου εργάζεται. Όταν ακούσης τα περί τῶν μυστηρίων γεγραμμένα, τότε νοήσεις ἅ μη ήδεις» [22].** β. Στο γεγονός ότι το βάπτισμα είναι ανεπανάληπτο, οπότε κατά συνέπεια, η προετοιμασία του προσλαμβάνει ιδιαίτερη σημασία. Να τι λέει ο Άγιος Κύριλλος για το βάπτισμα: **«Ούκ ένι δίς και τρίς λαβεῖν το λουτρόν· επεί ήν είπειν. Άπαξ αποτυχών, δεύτερον κατορθῶ· εάν δε το άπαξ αποτύχης, άδιόρθωτον το πράγμα»[23].** γ. Στο γεγονός ότι κανένα έργο δεν είναι ευπρόσδεκτο στον Θεό χωρίς ορθή πίστη. Λέει επί λέξει: **«...ούτε τα μη μετ' εύσεβῶν δογμάτων έργα τελούμενα προσδέχεται ό Θεός...τι (γάρ)...όφελος σωφρονεῖν μέν καλῶς, και βλασφημεῖν άσεβῶς;»[24].**

Είναι αναγκαίο να σημειωθεί το γεγονός πως μελετώντας προσεχτικά την Κ. Δ., διαπιστώνουμε ότι ο ίδιος ο Κύριος προτρέπει για την δόμηση και ανανέωση της Εκκλησίας λέγοντας: **«πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ έθνη, βαπτίζοντες αυτούς είς τὸ όνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Αγίου Πνεύματος διδάσκοντες αυτούς τηρεῖν πάντα όσα ένετειλάμην υμῖν [25]».**

Η προτροπή αυτή του Ιησού Χριστού όταν αναλυθεί δίνει τα ακόλουθα σημαντικά στοιχεία: 1) «μαθητεύσατε πάντα τὰ έθνη», 2) «βαπτίζοντες αυτούς», 3) «διδάσκοντες αυτούς». Σύμφωνα με την ανάλυση αυτή, η δόμηση της Εκκλησίας προϋποθέτει μάθηση, βάπτισμα και διδαχή. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονίσουμε ότι η προσχώρηση στο σώμα της Εκκλησίας εξαρτάται από την μαθητεία που δείχνει το άτομο, από το βάπτισμα που παρέχει η Εκκλησία και από την διδαχή που προσφέρουν τα όργανα του θεσμού της Εκκλησίας. Προηγείται η μάθηση, ακολουθεί το βάπτισμα και έπειτα η διδασκαλία σε βάθος. Έχουμε δηλ. μια κλιμάκωση πρακτική που συνδέει το μαθητή με το διδάσκαλο, στη συνέχεια ακολουθεί ο σύνδεσμος και η πίστη στο διδάσκαλο που καταλήγει στη πράξη του Βαπτίσματος και τέλος έπεται η διδαχή και η εμβάθυνση στην πίστη ή καλύετρα πληροφόρηση που εξαγγέλεται από τον διδάσκαλο, για να γαλβανωθεί η πίστη στον θεσμό της Εκκλησίας.

Κατά συνέπεια, για να γίνει κανείς μέλος της Εκκλησίας οφείλει να διδαχθεί τι οφείλει να πιστεύσει και να κατανοήσει από τη δομή και τη διδασκαλία του θεσμού

της Εκκλησίας ή καλύτερα να του δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις ώστε να αποκτήσει θερμή πίστη. Με άλλα λόγια, προϋπόθεση του μυστηρίου του Βαπτίσματος είναι η πίστη σε όποιον επιθυμεί να ακολουθήσει τον διδάσκαλο Χριστό ή να γίνει μέλος της Εκκλησίας Του[26].

[Συνεχίζεται]

[17]Βλ. Ρωμ. 6,17

[18] Βλ. Εβρ. 6,11

[19] Βλ. Ηλία Αντ. Βουλγαράκη «ΑΙ ΚΑΤΗΧΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΙΣ» Π.Ι.Π.Μ., ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1977, σ.86

[20] Βλ. «ΚΑΤΗΧΗΣΕΙΣ ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ», εκδ. ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΙΜΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΚΑΡΕΑΣ, 1999, σ. 19-20

[21] Ηλία Αντ. Βουλγαράκη «ΑΙ ΚΑΤΗΧΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΙΣ» εκδ. Π.Ι.Π.Μ., ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1977, σ..86

[22] Βλ. Πρκτχ. ΣΤ'/43 σ. 11-16. Πρβλ. Πρκτχ ΙΒ/45 σ.14, Πρκτχ ΣΤ,ΚΘ/43 σ. 29.

[23] Βλ. Πρκτχ., Ζ/43 σ. 28.

[24] Βλ. Πρκτχ., Δ, Β/67, σ .2.

[25] Ματθ.. 28, 19-20.

[26] Βλ. Γ.Θ. Βεργώτη, «Το Μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος και ἡ ποιμαντική τοῦ σήμερα», τομ. «Το ἅγιον Βάπτισμα», εκδ. Ιερά Μητρόπολη Δράμας, Δράμα 1996, σελ. 33-35.